

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

ANTON PAVLOVIÇ ÇEHOV'UN MARTI OYUNUNDAKİ
ARKADİNA KARAKTERİNİN STANİSLAVSKİ METODU
İLE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

ARZU ORUÇ

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK

ANTON PAVLOVIÇ ÇEHOV'UN MARTI OYUNUNDAKİ
ARKADİNA KARAKTERİNİN STANİSLAVSKİ METODU
İLE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

ARZU ORUÇ

Danışman: ÖĞRETİM GÖREVLİSİ, ZURAB SIKHARULIDZE

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK

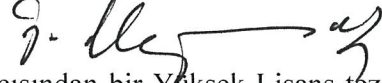
Tezin Adı: **Çehov'un Martı Oyunundaki Arkadina Karakterinin Stanislavski Metodu ile İncelenmesi**
Öğrencinin Adı Soyadı: Arzu ORUÇ
Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr.,Burak KÜNTAY
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Öğr. Gör., Zurab SIKHARULIDZE
İleri Oyunculuk Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE

Üye Öğr. Gör. Tamar KHORAVA

Üye Prof. Dr. Melih Zafer Arıcan

ÖZET

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV'UN MARTI OYUNUNDAKİ ARKADİNA KARAKTERİNİN STANİSLAVSKİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Arzu Oruç

Sosyal Bilimler Enstitüsü, İleri Oyunculuk

Tez Danışmanı : Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE

Mayıs 2013, 29 Sayfa

Anton Pavloviç Çehov, Martı oyununda yer verdiği karakterlerle aslında sadece yazıldığı dönemi değil günümüz insanın davranışlarının bir yansımasını gösterir. Gerçekçiliğin ana ilkesi olan kişileri doğal ve toplumsal çevrelerinden soyutlamadan verme, ruhsal gerçeklerini çözümleyerek toplum gerçeklerini yansıtmaya, Çehov'un oyunlarında kullandığı temel yöntemdir. Arkadina karakterinin olaylar karşısındaki tavırları, diğer karakterlerle ve kendi içindeki çatışmaları, oyun içindeki diyalogları ve diğer karakterlerin onun hakkında söylediklerinden yola çıkarak karakterin analizi yapılmıştır. Analiz sürecinde Stanislavski'nin oyunculuk metodundan faydalanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Anton Çehov, Martı, yalnızlık, gerçekçi tiyatro...

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF THE CHARACTER OF ARKADİNA IN “THE SEAGULL” BY ANTON PAVLOVİHCHEKHOV THROUGH STANISLAVSKI SYSTEM

Arzu Oruç

Advanced Acting Program

Supervisor: Lecturer Zurab Sikharulidze

May 2013, 29 Pages

The behaviors of the characters in Chekhov's "The Seagull" are not just the reflection of the period which the play was written but as well as shows the reflection of the behaviors of people in present time . The basic methods which Chekhov used in his plays were; showing the characters without abstracting them from their natural and social environments (which is the basic principle of realism), showing the social facts by analyzing the mental facts. The analysis of Arkadina is made by evolving out of her attitudes against the events, conflicts with herself and with the other characters, her dialogues in the play and what the other characters say about her. Stanislavsky method is used in the process of analyzing.

Key Words: Chekhov, The Seagull, loneliness, Realistic Drama

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞ.....	1
2. ESERİN EDEBİ TAHLİLİ.....	2
2.1. YAZARIN HAYATI VE BİYORAFİSİ.....	2
2.2. ESERİN DÖNEMİ.....	5
2.3. ESERİN FABELİ.....	15
2.4.ESERİN İDEASI.....	16
2.5.ESERİN TÜRÜ.....	16
2.6. ESERİN TEMASI.....	16
2.7. ESERİN TARZI.....	16
2.8.ANA ÇATIŞMA.....	16
3.KARAKTER ÇALIŞMASI.....	17
3.1.BÜYÜK OLAYLARIN SIRALAMASI.....	17
3.1.1. Birinci Perde.....	17
3.1.2. İkinci Perde.....	17
3.1.3. Üçüncü Perde.....	17
3.1.4. Dördüncü Perde.....	17
3.2.KÜÇÜK OLAYLARIN SIRALAMASI.....	17
3.2.1.Birinci Perde.....	17
3.2 2.İkinci Perde.....	18

3.2.3.Üçüncü Perde.....	19
3.2.4.Dördüncü Perde.....	20
3.3.KARAKTERLERİN İNCELENMESİ	20
4. ARKADİNA KARAKTERİNİN İNCELENMESİ.....	25
4. 1 KARAKTERİN BÜYÜK İSTEĞİ VE ÜSTÜN AMACI.....	26
4.2. KARAKTERİN YORUMU.....	26
5. SONUÇ.....	28
KAYNAKÇA.....	29

1. GİRİŞ

Çehov pek çok oyununda toplumun farklı katmanlarına karakterleri kullanır. Çehov'un tıp eğitimi almış olması onun yaklaşımını da etkilemiştir. Olayları tıpkı bir bilim adamı gibi inceleyen Çehov karakterlerini yargılamadan seyirciye sunar. Onları bir kadavra gibi inceler ve deney yapar. Olayların neden-sonuç ilişkisi içerisinde devam etmesi bu deneyin sonuçlarını seyirciye yansıtır.

Karakterlerini yargılamaması Çehov'un en önemli özelliklerinden biridir. Çehov oyunlarında slogan atmaz, herhangi bir ideolojik görüşü empoze etmek için didaktik bir üslup kullanmaz.

Stanislavski yönteminin temel ilkesi, oyuncunun yaratıcı düş gücünü harekete geçirmek ve canlandırdığı oyun kişisini kendi içinde duyup onu içten kavramasıdır. Oyuncunun oynayacağı karakteri yorumlaması ve kavraması için oyunu ve karakteri derinlemesine analiz etmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Çehov'un Martı oyununda Arkadina karakterini derinlemesine inceleyeceğiz.

Çalışmanın yapılış amacı; Çehov'un oyunlarındaki ve karakterlerindeki gerçekçiliği kaybetmeden, oyuncunun Arkadina karakterinin tüm gerçekçiliği ve doğrallığıyla sahneye yansıtabilmesini sağlamaktır.

Bu amaçla öncelikle oyunun edebi tahlili yapılmış ve eserin dönemi, yazarın hayatı, fabeli, eserin türü, tarzı ve temasına değinilmiştir. Daha sonra aktörün rolü üstünde çalışabilmesi için, büyük olayların ve küçük olayların sıralaması yapılmıştır. Bütün bunların ışığında karakterin büyük isteği ve üstün amacı belirlenip yorumuna geçilmiştir.

2. ESERİN EDEBİ TAHLİLİ

2.1. YAZARIN HAYATI VE BİYOGRAFİSİ

ANTON ÇEHOV(1860-1904)

Öyküleri ve oyunları ile dünya edebiyatında özgün bir yeri olan Anton Pavloviç Çehov, Rus eleştirel gerçekçi tiyatrosunun önemli bir temsilcisidir. 17 Ocak 1860 yılında Rusya'nın bir taşra kenti olan Taganrog'un göbeğinde, Polizeistkaya sokağında Gnutov evinde dünyaya geldi. Bu tek katlı yeşil panjurlu çatısı çinko kaplı bir evdi. Eserlerinde çocukluğunun ve gençliğinin ilk yıllarının geçtiği Rusya'nın coğrafi etkisi (bozkırlar, geniş boş alanlar) tekdüze sıkıcı ortamın etkisi hep hakim olmuştur. Sanatla ilk tanışması, sanata düşkün ama sert bir mizaca sahip olan babası Pol Egoroviç'in isteğiyle iki ağabeyi ile Pazar günleri kilise çocuk korosunda ilahiler söylemesidir. Liseye gidişi ise 23 Ağustos 1868'de annesinin isteği üzerine metal düğmeli deniz rengi formasını giyip Rus Lisesi'nin hazırlığına başlamasıyla olmuştur. Çehov evde zor zamanlar yaşayan, tombul, solgun benizli ama daima espirili bir çocuk olmuştur. Egoroviç'in aşırı dindarlığı ev içinde zorbalığını arttırıyordu. Annesi Ojeni İkovlevna ise eşinin sesini yükseltmesine rağmen donuk ve yumuşak tavrını korurdu. Anton geniş bir aileye sahipti. Aleksandr, Nikola, İvan, Mişel ve kız kardeşi Maria vardı. Babasından çok dayak yemişti hatta dayak yemeyen arkadaşlarına hep şaşırırdı çocukluğu boyunca. Çehov "Çocukluk nedir bilemediğim çocukluğumda, babamızdan dedemizden ne sınırlar ne huylar geçmedi ki" derdi. Annesini hep dikiş dikerken ve mutfakta hizmet ederken anımsıyordu. Annesine daima üzülüyordu. Coşku belleği her an dolmaktaydı. Ortaöğretim döneminde okul gazetesinde yazıları yayımlandı. Hatta "Babasız" adını taşıyan bir oyun yazdı bu sırada. Ekonomik nedenlerden dolayı ailesi Moskova'ya taşınsa da o bir süre eğitimi için Taganrog'da kaldı. En azından ailesinin taşınması onu babasının bakkalında çalışmaktan kurtardı.

Bununla birlikte Anton dar kafalığına ve hoyrat davranışlarına karşın babasında bir sanatçı beğenisi olduğunu kabul edecekti. Pol Egoroviç kendi kendine keman çalmasını öğrenmekle yetinmemiş aynı zamanda yağlıboya ile ikonlarda yapardı. Çehov kısaca şöyle özetler: "Yeteneklerimiz babamızdan ruhumuz da anamızdan geçmişti bize."

Çehov tam anlamıyla annesinin öyküleriyle büyüyen bir çocuktur. Hatta çok etkilendiği ve ilginç olanları “Bozkır” adlı eserinde toplamıştır. Onları yaşamışlık coşkusuyla gene sade ve tarafsız diliyle aktarmıştır. Bu hikayeler onun hayatında çok etkiliydi. Rusların sağır kent dedikleri bu kentin derinliklerine girmiş olan küçük Anton Çehov tiksinti ile sevecenlik, kadere baş kaldırma ve boyun eğme arasında bocalayıp duruyordu. Bu yoksul toprak parçasını çok iyi biliyordu. Çevresinde tıpkı anası babası gibi bahçeciklerin bulunduğu evlerde oturan insanlardan başka bir şey göremiyordu. Anton, Rus taşrasının uyuşukluğuna kapılmıştı. Ama aynı zamanda artık daha iyi yarınlara bile inancını yitirmiş bu silik topluluğa bağlı olmanın rahatsızlığını da çekiyor ve bir umut gereksinimi duyuyordu. İşte eserlerinde olan “gitme ve başarma isteğinin” tohumları içine bu sıralarda düştü. Rusya’da büyük, korkunç, büyüleyici, farklı yüzleri göreceği bir yolculuk istiyordu. Biliyordu hep Taganrog’da kalamazdı. Annesinin anlattığı yolculukların hayalini kuruyordu. Tiyatroyla ilk buluşması 1873 sonbaharında Kniajaya’dan döndükten sonra gerçekleşti. Belediye tiyatrosundaki “Güzel Helana” adlı oyunu izledi.

Hocası Pokrovski’nin de sayesinde sürekli okudu. Shakespeare, Goethe, Puşkin üzerinde sohbet etmeye başladı. Bu arada “Bozkır” da imgelerini biriktirmeye devam etti. 1879’da liseyi bitirdi ve Moskova Tıp Fakültesi’ne başladı; 1884’te doktor oldu. Tıp öğrenimi sırasında ailenin geçimine katkıda bulunmak için çeşitli dergilerde yazılar yazdı. Bu dönemde yazdığı yazılarını "Melbourne'un Masalları" adlı kitapta toplayarak üniversiteyi bitirdiği yıl ilk kitabını yayınladı.

Çehov, üniversiteyi bitirir bitirmez hekimliğe başladı. "Cerrahlık", "Cansız Ceset", "Kaçak" adlı hikâyelerini bu dönemde yazdı. Hekimlik çok vaktini aldığından yazmasına engel olmaya başlayınca hekimlikten vazgeçip yazarlığa yöneldi. Yazarlığında hekimliğinin izleri görülür. Pek çok kimse onun Çarlık Rusyasını anlatışını, bir doktorun hastalığı teşhis edişine benzetir. 1887’de "Alacakaranlıkta" adlı öykü kitabıyla Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin ödülü nü kazandı. Aynı yıl ilk büyük tiyatro oyunu "İvanov", Moskova’daki Korsch Tiyatrosunda sergilendi.

Ünlü öyküsü "6. Koğuş" 1892’da yayınlandı. Aynı yıl kolera salgını olan bölgelerde doktor olarak aktif rol oynadı. Merkez Rusya’da bir Melikhov adını verdiği bir malikane

satın alarak taşındı ve yaşamında "Melihova dönemi" denilen yeni bir dönem başladı. Bu dönemde yaratıcılığının zirvesine ulaştı. Sürekli kendisini ziyaret gelen dostlarını malikanede ağırladı. 1894 yılının bir bölümünü yurtdışında geçirdi. Bu arada vereme yakalandı, tedavi için Kırım'a geçti. 1895'te "Martı" oyununun ilk versiyonunu yazdı. "Sakhalin Adası"nı yayınladı. Tolstoy ile tanıştı. Oyunun Petersburg'daki ilk sahnelenişi ünlü bir fiyasko örneği oldu. Nina'yı oynayan Vera Komissarzhevskaya seyircinin düşmanca tavrından o kadar etkilendi ki, neredeyse sesini kaybetti. Çehov seyircilerin arasından ayrılarak son iki perdeyi sahne arkasında geçirdi. Destekçileri kendine prodüksiyonun daha sonraları başarı elde ettiğini yazdığına, onların yalnızca nâzik davranmaya çalıştıklarını sandı. Oyunun Konstantin Stanislavski'nin yönettiği Moskova Sanat Tiyatrosu prodüksiyonu, parlak bir başarı kazandı. St. Petersburg'daki ilk gösterimi başarısızlıkla sonuçlandı. 1897'de Köylüler adlı uzun öyküsünü yayınlattı. 1898'de Sanat tiyatrosunu Stanslavski ile birlikte kuran Nemiroviç-Dantçenko Martı'yı sahnelemek için Çehov'dan izin istedi, bu arada Çehov, ileride evleneceği aktris Olga Knipper'le tanıştı. Martı oyunu büyük başarı elde etti. 1899'da Vanya Dayı'nın ilk gösterimi yapıldı, Toplu Yapıtlarının ilk cildi yayımlandı. 1901'de Üç Kızkardeş sahnelendi; Çehov, Kafkasya seyahatinden sonra bir ev yaptırdığı Yalta'ya döndü ve Olga Knipper ile evlendi.

1904'te "Vişne Bahçesi" Moskova'da sahnelendi. Sağlığı gittikçe bozulan Çehov; ölüme yaklaşıyordu. Metafizik üzerine bir şeyler söylüyordu. Öbür dünya üstüne bütün felsefesal ve dinsel açıklamalar yanlış görünüyordu ona. Eğer Tanrı varsa, bir karışıklık aklımızla ölçmeye kalkmak, O'nu küçültmek olur diye düşünüyordu. Çehov not defterini bir an yanından bırakmıyordu. Sürekli not ediyordu. Hatta bir notunda şöyle yazıyordu:

İnsan da ölen, sadece beş duyumuza bağlı olan şeydir. Ama bu duyular dışındaki her şey büyük bir olasılıkla, uçsuz bucaksız, tasarlanmaz ve yüce olan her şey, yaşamayı sürdürüyordur.

Hem yazıyordu hem de kaygı duyuyordu. Olga'ya bir mektubunda; çalıştığını ama baştan sona başarısız olduğunu ve savaş yüzünden kimsenin onu okumayacağını

düşündüğünü söylüyordu. Rus bozgununa çok üzülyordu. 1 Mayıs'a bile katıldı. Karısına güzel mektuplar yazıyor, sağlığı iyi gidiyor diyordu. Ancak gerçek bu değildi. Ve sona yaklaştı tedavi görmek için gittiği Badenweiler'de Almanya'da yüksek ateşten sayıklamaya, nöbetler geçirmeye başladı. Doktoru oksijen tüpü yerine bir şişe şampanya getirtti. Dr.Schwöhrer'le kadeh kaldırdılar ve Çehov artık nefes almıyordu. Yaşamdan ölüme geçmişti. Saat sabahın üçünü gösteriyordu. Tarih 2 Temmuz 1904'tü. Gorki ve Tolstoy büyük bir acıyı paylaşıyordu.

Çehov'un naaşı Moskova'ya getirildi. 9 Temmuz 1904'de aile mezarına gömüldü. Tam istediği gibi cenazeydi gerçek, durgun, işte hayatın ta kendisiydi. Anton'un nefret ettiği sözlerden uzak,ağarbaşlı bir cenaze oldu. A. Çehov;

Her şey basit olmalıdır...Tümüyle basit... Teatral olmamaktır esas olan...

2.2 ESERİN DÖNEMİ

Martı oyunun öyküsünün geçtiği dönem ile yazıldığı dönem aynıdır. Oyun, 19. Yüzyılın sonu ile 20. Yüzyılın başında geçmektedir. Keza Çehov oyunu 1895'te kaleme almıştır. Bu dönemde Çarlık yönetimi ile yönetilen ülkede açlık ve yoksulluk baş göstermekteydi. Köylü yönetim tarafından hiçe sayılmakta ve sadece yönetimin istediği şekilde çalıştırılmaktaydı. Kazançları sadece karınlarını doyurmaya yetmekte olan ve en ufak bir toprak parçası ya da mülk almaya gücü olmayan köylüler alıştıkları düzeni kabul etmekte ve sisteme ses çıkarmamaktaydı. Nüfusun artmasıyla birlikte artık karnını da doyuramamaya başlamıştı, bunun götürüsü olarak, açlık ve yoksulluk önüne geçilemez bir hal alıp ölümlere sebep oldu. Kendine çözüm arayan köylüler kente göçmeye başladı. 1880'li yılların sonunda, iktisadi ve sanayi dallarda büyük gelişmeler yaşandı. Fakat değişen çok bir şey olmadı. Köylüler hala ezilmekteydi ve bir insanın anatomisini zorlar nitelikte olan çalışma koşullarına katlanmak zorunda bırakılmışlardı. En önemli sorunlardan biri de yapılan sınıf ayrımıydı. Halk eğitimsizdi ve okuma yazma oranı oldukça düşüktü. Çar ile ailesi ve emrinde ki 1500 çalışanı, burjuva ve aydın sınıf dışında kalan çoğunluk açlıkla savaşmaktaydı. Ama çözüm üretmekten uzak.

Bazı eğitimli gençler sisteme karşı gelip Çar'ı öldürme girişiminde bulunmak istemişler fakat başarılı olamamışlardı. Bunlardan biri de 1917 Rusya'sının çarlık rejiminden kurtulup Sovyetler Rusya'sının kurulmasında rol almış olan devrimci Lenin'in ağabeyi Alexander Ulyanov'dur. Ve 1887 de idam edilir. Yine de birtakım gruplar düzeni değiştirmek için çabalamaya devam etmiş ve bütün bu çabalar nihayet 1917 de amacına ulaşmıştır.

RUSYA İMPARATORLUĞU VE AVRUPA

19. yüzyılın başlarında tahta oturan İmparator I. Pavel, Fransız Devrimi benzeri bir ayaklanmanın kendi ülkesinde de gerçekleşebileceğinden duyduğu korkuyla bütün gününü kendisine sadık subay ve askerlerin arasında geçirmeye başlamıştı. Annesinin yerine geçtikten sonra reformları tersine çevirerek otokrasiyi yeniden güçlendirmeye çalışan Pavel (hükümdarlığı 1796-1801), serüvenci bir dış politikaya da yönelerek Rusya'yı yalnızlığa itti. Ayaklanma korkusu giderek paranoyaya dönüşen Pavel'in artan baskıcı önlemleri, sonunda kendi ailesinin düzenlediği bir saray darbesiyle öldürülmesine yol açtı. Pavel'den sonra tahta çıkan oğlu Aleksandr (hükümdarlığı 1801-25), Rusya'yı kuşatan düşmanlık çemberini kırmak için Britanya ve Fransa ile ilişkilerini düzeltmenin yanı sıra Prusya ve Avusturya'ya karşı yakınlaşma politikası izledi. Ama bu barış ortamında gerçekleştirmeye çalıştığı reformlar, Napoléon'un 1805'te Avrupa'daki savaşı yeniden başlatmasıyla kesintiye uğradı. Birbirini izleyen yenilgiler üzerine Tilsit Antlaşması'yla (1807) sağlanan barış, Napoléon'un 1812'de Rusya'ya saldırmasıyla bir kez daha bozuldu.

1814 yılında Napoléon'u yendikten sonra Avrupa siyasetine giderek daha fazla müdahil olan Rusya, Avrupa'nın büyük devletleri arasında yer aldı ve diğer devletlerle ilişkilerini geliştirdi; Napoléon'u bozguna uğratan Rus ordularının batıya doğru başarılı ilerleyişi ve Aleksandr'ın yeni bir ittifakın yaratılmasında oynadığı büyük rol, Rus İmparatorluğu'nu Avrupa'nın önde gelen devletleri arasına soktu. Aleksandr'ın ardından çar olan kardeşi I. Nikolay'ın (hükümdarlığı 1825-55) daha çok İran, Osmanlı Devleti, Polonya ve Kafkasya halkları gibi zayıf düşmanlara karşı yürüttüğü savaşlarla Rusya'nın bu konumunu iyice pekiştirdi. Avrupa'yı sarsan 1848'deki devrim dalgası yalnızca Rusya'da etkisiz kaldı. Dahası, imparatorluk orduları Macarların ayaklanmasını

bastırarak monarşik düzenleri koruma gibi bir görevi yerine getirdi. Rusya'nın korkulan bir güce dönüşmesiyle Nikolay "Avrupa'nın jandarması" olarak nitelendirilmeye başladı. Ama Kırım Savaşı'nda (1853-56) uğranan askeri başarısızlık, dev imparatorluğun hantallığını ve geriliğini açıkça ortaya koydu.

Rusya'nın zayıflığı büyük ölçüde, köhnemiş askeri ve bürokratik bir otokrasiyle yöneltmesinden geliyordu. Başlangıçta liberal görüşlere yakınlık duyan I. Aleksandr'ın 1801-1803 ve 1807-1812 arasında giriştiği reformlar, bazı yenilikler getirmekle birlikte köklü bir değişim sağlayamamıştı. Rusya'nın geniş insan gücünü ve sınırlı mali kaynaklarını tüketen savaşların ardından, kendini daha çok Avrupa diplomasisine ve dinsel işlere veren Aleksandr, giderek tutucu bir eğilime yöneldi. İmparatorluk yönetimine karşı gizli örgütlenmelerin yaygınlaşmaya başladığı bu dönemde her türlü muhalefet acımasızca sindirildi. Aleksandr'ın ölümünden hemen sonra Dekabristlerin düzenlediği başarısız ayaklanma, I. Nikolay'ı otokrasiyi ayakta tutmak için daha da sertleşmeye yöneltti. Siyasi baskılar özellikle 1848'deki devrimci dalgayla birlikte doruğa ulaştı.

Sonuç olarak Aleksandr ve Nikolay dönemleri Rusya'nın Avrupa sahnesine çıktığı, ama içeride koyu bir karanlığa gömüldüğü bir dönüm noktası oldu. Bu sürecin temel özellikleri siyasi ve toplumsal yaşamın hemen her alanına yansdı.

Rusya'da Yönetim Sistemi

Yekaterina sonrasında Senato'ya temsili bir nitelik kazandırarak bu organı iktidarın odağı durumuna getirmeye çalışan soyluların çabaları sonuçsuz kaldı. Böylece otokratik yönetim yapısı korunurken, temsili kurumlar danışma organlarıyla sınırlandırıldı. Aleksandr döneminde devlet işlerini yürütmek üzere oluşturulan bakanlıklar eşgüdümü sağlama açısından bir komite altında bir araya getirildi. Gerçek anlamda bir kabineye denk düşmeyen bu düzenleme, yalnızca içişlerinin bütünüyle Aleksey Arakçeyev'e bırakıldığı dönemde etkili bir işlerlik kazandı. Komitenin varlığına son vermemekle birlikte bakanları doğrudan kendine bağlama yoluna giden Nikolay, iktidar yetkilerini önemli ölçüde özel kalemine ve bu kalem bünyesinde oluşturulan dairelere kaydirdi. İç güvenlikten sorumlu üçüncü daire, otokrasi karşıtı güçleri sindirmede ve halkı denetim altında tutmada en önemli araç durumuna geldi.

İmparatorluk düzeninin başlıca dayanağı, imparatora bağlılık temelinde örgütlenmiş olan bürokrasydi. Rus bürokratları arasında paye ve statü önde geldiğinden, katı hiyerarşik sistem yetenekli kişilerin yükselmesine pek olanak vermiyordu. 19. yüzyılın ilk yarısında alt kademede memurların sayısının üç kat artmasıyla bürokraside büyük bir şişkinlik başladı. Genelde yetersiz bir öğrenimden geçen ve düşük ücretler alan geniş memurlar ordusunda kayırcılık, rüşvet ve yolsuzluk son derece yaygındı. Yetki ve sorumlulukların aşırı merkezileşmesi nedeniyle bürokrasi çok ağır işliyordu.

Toplumsal Sınıflar

Rusya'nın toplumsal yapısının temel taşı olan serflik kurumu aynı zamanda geriliğin başlıca kaynağıydı. Ama soyluların tepkisinden çekinen ve bir otorite boşluğunun doğmasından korkan dönemin her iki imparatoru da bu kuruma dokunamadı. İmparatorluk bürokrasisinin kırsal alanda uygulayabildiği tek reform, devlete ait arazileri eken köylülerle ilgili olarak bir bakanlığın kurulması oldu. Köylüleri volost denen birimler çerçevesinde örgütleyen bu bakanlık, tarım ve eğitimin geliştirilmesinde belirli ölçüde başarıya ulaştı.

Rus aydınlarının serflik sistemine karşı çıkmasının temelinde yatan düşünce, bu kurumun ekonomik gelişmeyi kösteklediği noktasında toplanıyordu. Toprakların verimli, işgücünün bol ve tahıl ticaretinin kazançlı olduğu güney bölgelerindeki durum bu yaklaşıma oldukça uygundu. Ama ülkenin öteki kesimlerinde toprak sahiplerinin tek işgücü dayanağını serfler oluşturuyordu. Ayrıca kuzeydeki bazı yörelerde zanaatçılıkla uğraşan serflerin ödediği vergiler toprak sahiplerine önemli bir gelir sağlıyordu. Sonuç olarak toprak sahiplerinin büyük çoğunluğunun çıkarları serfliğin korunması yönündeydi.

19. yüzyılın ilk yarısında madencilik alanında öteki Avrupa devletlerinin gerisine düşen Rusya, daha çok pamuk dokumacılığı ve şeker üretimi gibi sanayilerde gelişme gösterebildi. Sanayiye geliştirmeye yönelik yüksek gümrük tarifeleri de bu dönemde gündeme geldi. Tahıl ihracatında sağlanan önemli artışa karşın, Rusya'nın dış ticaret hacmi eski düzeyini aşamadı. Rusya'nın ilk demiryolu hattı ancak 1851'de hizmete açıldı ve karayolları ağı son derece yetersiz kalmaya devam etti. Sanayi ve ticaretteki cılız gelişmeye göre hızla büyüyen kentlerde, devlet korumasından yararlanan varlıklı

tüccarlar önemli bir güç kazandı. Orta Rusya'daki İvanovo gibi bazı merkezlerde sanayi işçisi olarak nitelendirilebilecek bir kesim ortaya çıktı. Bununla birlikte kentlerin ağırlıklı öğelerini küçük esnaf ve zanaatçılar ile serfler oluşturuyordu.

Eğitim ve Düşünce Akımları

Aleksandr döneminde yasayla düzenlenen eğitim sisteminin yeni üniversite ve okullarla yaygınlaşmasına, aynı zamanda "zararlı düşünceler"i önlemeye yönelik sıkı bir denetim eşlik etti. Nikolay'ın yönetiminde okullarda daha özgür bir ortama izin verilmesine karşın, üniversite öğrenimini soylu ve varlıklı çevrelerin çocuklarıyla sınırlamaya yönelik sistemli bir çaba başladı. Gene de küçük memur, esnaf ve papazların oluşturduğu bir kesimden gelen yeni bir aydın tabaka ortaya çıktı.

Doğrudan siyasi eleştirilerin sert cezalarla karşılaştığı ağır baskı ve sansür ortamında, düşünce akımları ancak felsefe ve edebiyat alanında ifade olanağı buldu. Aydınlar arasındaki değişik eğilimler Slavofiller ve Batılılaşma yanlıları biçiminde bir kutuplaşma yarattı. Aleksandr Herzen, Vissarion Belinski ve Mihail Bakunin gibi adların temsil ettiği Batılılaşma akımı, Avrupa tipi bir burjuva liberalizminden çok, radikal bir siyasi dönüşümü savunuyor ve otokrasinin dayanağı olan Ortodoks Kilisesi'nin etkisini kıtmayı hedef alıyordu. Buna karşılık Petro döneminde Batı'ya açılmanın sağlam geleneksel yapıyı bozduğunu öne süren Slavofillerin programı Rusya'ya özgü kurumları ve Ortodoksluğu temel alan evrimci bir gelişme çizgisine dayanıyordu. İki akımın temsilcileri zaman zaman belirli noktalarda buluşabiliyor, ayrıca bazı görüşlerle birbirlerini etkileyebiliyordu.

Modernleşme Çabaları ve Serfliğin Kaldırılması ve Reform

Kırım Savaşı'ndaki mağlubiyet Rusya'nın geri kalmışlığının bir eseri idi. Bu nedenle Çar II. Aleksandr bir takım reform hareketlerine girişti. Bunların en başında ise kendisinin daha sonra "Özgürlükçü Çar" olarak anılmasını sağlayacak olan serflerin özgürleştirilmesiydi. Rusya'yı ileri Batı ülkelerinin düzeyine çıkarmak amacıyla köklü değişiklikler yapılması gerektiğini gören II. Aleksandr, toprak sahiplerinin sert muhalefetini belirli ödünlerle yumuşatarak 3 Mart 1861'de serfliği kaldıran bir kararname yayımladı. Bu kararnamede on milyonlarca kişi özgürlüğe kavuşturulurken,

uzun vadeli bir ödeme programıyla eski serflere belirli ölçüde toprak dağıtıldı. Ama mülk sahibi geniş bir köylü sınıfı yaratma çabası, toprak sahiplerine verilen tazminatları karşılamak için köylülerin ağır bir borç altına sokulması ve birçok bölgede köylülerin topraklarını ellerinde tutamaması gibi nedenlerle başarısızlığa uğradı. Buna karşılık toprak sahiplerinin ekonomik dayanaklarının zayıflamasıyla feodal ilişkilerde hızlı bir çözülme süreci başladı.

Serfliğin kaldırılmasıyla birlikte toprak sahiplerinin yerel yönetimdeki ağırlığı da kırıldı. Daha önce toprak sahiplerince seçilen yerel yöneticilerin, merkezden atanması ilkesi getirildi. Kökeni çok eskiye dayanan köy komünü sistemi, devlet adına vergi toplamayı sağlayan bir araç olarak düzenlendi. Bu reformların ardından 1864'te zemstvo denen yerel yönetim meclisleri oluşturuldu. Üyeleri seçimle belirlenmekle birlikte oy ve sandalye dağıtımı sayesinde toprak sahibi soyluların büyük bir ağırlık taşıdığı zemstvo'lara eğitim, sağlık, yol yapımı ve başka yerel işlerle uğraşma yetkisi tanındı. Aynı yıl yargı alanında yapılan geniş çaplı bir reformla düzenli ve modern bir adli sistem kuruldu.

Aleksandr bu tür reformların yanı sıra siyasi alanda da bir yumuşama başlattı. Birçok mahkum ve sürgünü bağışlayarak baskı ve kısıtlamaları hafifletti. Ama liberal çevrelerin temsili bir yönetim oluşturulması yönündeki isteklerine sert bir biçimde karşı çıkarak, otokratik düzeni koruma yoluna gitti.

Devrimci Etkinlikler

Serfliğin kaldırılmasından sonra köylülerin karşılaştığı yeni güçlükler Nikolay Çernişevski gibi radikal aydınların yönelttiği sert eleştiriler doğrultusunda devrimci bir hareketin gelişmesine zemin hazırladı. 1863'te Polonya'da patlak veren ayaklanmanın ve 1866'da çara karşı girişilen suikastın ardından yönetimde tutucular ağırlık kazanmaya başladı. Bu dönemde reformlar, kentlerde sınırlı seçime dayalı belediye örgütlerinin kurulması (1870) ve zorunlu askerlik hizmetiyle birlikte ordunun modernleştirilmesi (1874) gibi adımlarla sınırlı kaldı. Devrimci hareketin Avrupa'daki sosyalist akımlardan da etkilenecek yeniden canlandığı 1870'lerde Narodnikler olarak adlandırılan gençler, siyasal propagandayla köylüleri ayaklandırma hedefine yöneldi. Bunu izleyen yaygın tutuklama ve sürgünler hareketin daha radikalleşmesine ve yeraltına geçmesine yol açtı.

Sıkı bir örgütlenmeyle ortaya çıkan Zemlya i Volya (Toprak ve Özgürlük), zamanla şiddet eylemlerine başvurmaya başladı. Örgütün 1879'da ikiye bölünmesinden sonra Narodnaya Volya (Halkın İradesi) adını alan şiddet yanlısı kanat, 13 Mart 1881'de bombalı bir suikastle imparatoru öldürdü.

Başta geçen III. Aleksandr (hükümdarlığı 1881-94) babasının bir süre önce ele aldığı meşruti düzene geçiş tasarısını bir yana atarak eğitimi sınırlama, zemstvoların çalışmalarını engelleme ve köy komünleri üzerinde daha sıkı bir denetim kurma gibi baskıcı önlemler aldı. Olağanüstü yetkilerle donatılan ve maddi koşulları düzeltilen bürokrasi, etkili bir baskı aracı durumuna geldi. Ama ekonomik gelişmenin yarattığı yeni toplumsal güçler ve gerginlikler yeniden etkili bir muhalefet doğurdu. Merkezi hükümetin otoriter tutumunun da etkisiyle zemstvolar içinde güçlenen ılımlı liberal hareket, otokrasiyi korumada direten II. Nikolay'ın (hükümdarlığı 1894-1917) imparator olmasından sonra daha da yaygınlaştı. Aydınlara ve serbest meslek sahiplerine dayanan radikal akımlar boy gösterirken, sosyalist harekete temel oluşturan sanayi işçileri ile özellikle Orta Volga bölgesindeki köylüler arasında da bir hareketlenme başladı.

Ekonomik ve Toplumsal Gelişmeler

Eski serflerin kendilerine dağıtılan toprakların borçlarını ödeyerek ve toprak satın alarak mülk sahibi bir sınıf durumuna gelmesi oldukça ağır ve sancılı bir süreç izledi. Bu süreçte köylüler arasında da belirgin bir farklılaşma ortaya çıkarken, soylu toprak sahiplerinin konumu gittikçe sarsıldı. Belirli bir köylü kesimin daha yüksek bir refah seviyesine ulaşmasına karşın, tarımdaki gerilik ve yoksulluk yaygın varlığını sürdürdü. Bunun başlıca nedenleri devletin tarımı ihmal etmesi, ağır borç yükü, çeşitli temel gereksinim mallarından alınan vergiler, üretim araç ve tekniklerinin eksikliği, düşük verimlilik düzeyiydi. Kırsal kesimdeki yaygın yoksulluğun bir başka kaynağı, Sibirya'daki yeni yerleşim alanlarıyla zengin tarım bölgelerine ve kentlere yönelik göçlerin hızla artan işgücü fazlasını eritememesiydi. Köy komünü sisteminin girişimci çiftçilerin gelişmesini destekleyen katı kuralları da tarımdaki güçlükleri artırıyor. Sonuç olarak feodalizmin çözülmesine eşlik eden ağır sorunlar köylerde bir altüst oluş başlattı ve özellikle yoksul köylüler arasındaki toprak talebini daha da keskinleştirdi.

Serflığın kaldırılması ve kırsal kesimin pazara açılması sınırlı düzeyde de olsa kapitalizmin serpilmesine elverişli koşullar yarattı. Bankalar ve kredi kuruluşları küçük köylere kadar ulaştı, tahıl ticareti önemli ölçüde canlandı. Özellikle 1870'lerde hızlı yürütülen demiryolu yapımı, bölgeler arasındaki ekonomik bütünleşmeyi ileriye götürdü. Askeri geleneklerin ve demiryollarının demir ve çelik için yarattığı yüksek talep, bu ürünlerin içeride karşılanmasını zorunlu kıldı. Böylece 19. yüzyılın sonlarına doğru yaygın kömür üretiminin de yardımıyla geniş çaplı bir metalurji sanayisi doğdu. Orta Asya'daki yeni topraklardan sağlanan bol miktarda hammadde, dokumacılık ve şeker üretimi gibi sanayilere daha sağlam bir temel kazandırdı. Özellikle Petersburg'da makine yapımı ve elektrik donanımıyla ilgili sanayiler doğmaya başladı. Azerbaycan'da çıkarılan petrol önemli bir kaynak durumuna geldi. Öte yandan Fransız ve Belçika sermayesi metalurji sanayisinde, Britanya sermayesi petrol üretiminde, Alman sermayesi de elektrik alanında yoğun yatırımlara girişti.

Sanayinin işgücü kaynağını büyük ölçüde kırsal kesimden kopan köylüler oluşturdu. Kentlerde hızla büyüyen işçi sınıfı ağır bir sömürüyle karşı karşıya kaldı. Düşük ücretler, uzun iş saatleri ve kötü barınma koşulları işçiler arasında tepkiler doğurmada gecikmedi. İmparatorluk polisinin sıkı yasak ve baskılarına karşın, gizli sendikal örgütlenmeler ortaya çıktı ve giderek yükselen grev eylemleri başladı.

Devletin koruyucu şemsiyesi altında gelişen Rus burjuvazisi kaçınılmaz olarak otokratik yönetimle bütünleşme yoluna gitti. Bürokratik ve askeri bir nitelik taşıyan Rus kapitalizminin itici gücünü de büyük ölçüde resmi devlet politikaları oluşturdu.

Eğitim ve Düşünce Akımları

Rusya'da ilk modern sayımın yapıldığı 1897'de toplam nüfus içindeki oranı ancak yüzde 0,1'i bulan üniversite öğrencilerinin yaklaşık dörtte üçünü, soyluların ve memurların çocukları oluşturuyordu. Ortaöğretim kurumlarında okuyanların oranı da ancak yüzde 1'e yaklaşıyordu; bu kesimin içinde soylu ve memur çocuklarının oranı beşte ikiye ulaşıyordu. 1904'teki verilere göre ilköğrenim çağındaki çocukların ancak yüzde 27'si okula gidebiliyordu. Bu rakamların ortaya koyduğu olumsuz tablo, ülkenin geriliği ve kaynak yetersizliğinden çok, imparatorluk yönetiminin izlediği politikanın sonucuydu.

19. yüzyılın ikinci yarısında Rus düşünc dünyasında intelligentsiya olarak adlandırılan bir kesim öne çıktı. Çekirdeğini hukukçu, hekim, öğretmen ve mühendislerin oluşturduğu intelligentsiya içinde bazı bürokratlar, toprak sahipleri ve subaylar da yer alıyordu. Toplumsal ve siyasi konularla yakından ilgilenen bu kesim, imparatorluk rejiminin otokratik ve baskıcı yapısına kökten karşıydı. Her konuyu toplumun ilerlemesi açısından ele alan bu muhalefeti belirleyen temel çizgi toplumsal yararcılık anlayışıydı.

Dönemin devrimci hareketlerinin pek çok önderi intelligentsiya çevresi içinden çıktı. Ağır polis baskısı ve özgürlüklerden yoksunluk, bu önderleri kitlelere yol gösterecek sıkı disiplinli bir örgütlenme modeline yöneltti. Bu dönemde devrimci ve radikal eğilimlere damgasını vuran Rus sosyalizmi iki ana akım çerçevesinde gelişti. Kökeni Narodnaya Volya'ya dayanan grupların 1901'de partileşmesiyle ortaya çıkan Sosyalist Devrimcilerin programı, kapitalizmin aşamasından geçmeden köy komünlerine dayalı sosyalist bir düzen kurmayı öngörüyordu. Bu hareketin bir kanadı şiddet yöntemlerini esas alırken, öteki kanadı radikal orta sınıf liberalizmiyle birleşme yoluna yöneldi. Çeşitli gizli işçi gruplarının 1898'de kurduğu Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi (RSDRP) ise kapitalizmin gelişmesini kaçınılmaz görüyor ve sosyalizm yolunun burjuva demokratik devrimle açılacağını savunuyordu. RSDRP'nin 1903'teki ikinci kongresinden sonra Sosyal Demokrat hareket de başını Vladimir İlyiç Lenin'in çektiği Bolşevikler ve Julius Martov'un öncülük ettiği Menşevikler olarak iki kanada ayrıldı.

Ruslaştırma Politikası

Polonya'da imparatorluk yönetimine karşı direnişin kırıldığı 1863'ten sonra toprak reformuyla birlikte başlatılan Ruslaştırma politikası, Ukrayna'daki benzer uygulamaların ardından 1890'larda genel bir niteliği büründü. Gücünü daha çok bürokrasiden alan ve Ortodoksluğu dayatma çabalarıyla atbaşı giden bu politikanın yürütülmesinde Rus Ortodoks Kilisesi de önemli rol oynadı. Ruslaştırmanın ilk hedeflerinden biri olan Baltık bölgesinde, yerel halkların Alman toprak sahiplerine ve zenginlerine duyduğu tepki, dil, eğitim ve kültür alanında Alman etkisinin kırılmasını büyük ölçüde kolaylaştırdı. Buna karşılık Ortodoksluğu benimsetme çabaları sonuçsuz kaldı. Finlandiya ve Kafkasya'daki Ruslaştırma girişimleri etkili bir pasif direnişle karşılaştı. İmparatorluğa bağlı Müslüman halklar arasında ekonomik ve kültürel

bakımdan daha gelişmiş bir düzeyde bulunan Tatarlar, yoğun bir Ruslaştırma politikasına hedef oldu. Orta Asya'da ise Rus sömürgeci yönetimi dolaylı yöntemlere dayandığından, benzer bir uygulamaya gidilmedi ve eski düzenin sürmesine izin verildi.

Ruslaştırmanın bütün şiddetiyle sürdüğü dönemde Yahudilere yönelik ayrımcı politikalar da doruğuna çıktı. Böylece imparatorluğun kışkırtmasıyla girişilen pogromlar aynı zamanda halk arasındaki hoşnutsuzluğu başka yönle çekmede kullanıldı.

İmparatorluğun Son Yılları

Japonlar karşısında hem karada, hem denizde alınan ağır yenilgiler, imparatorluk düzenine karşı hoşnutsuzluğu açığa çıkaran yaygın protesto hareketlerine yol açtı. Petersburg'da Kışlık Saray'a yürümek isteyen göstericilere ateş açılmasıyla yaşanan Kanlı Pazar, olayları tırmandırarak 1905 Devrimi'nin kıvılcımını oluşturdu. İşçi grevleri, sokak çatışmaları, köylü hareketleri ve askeri isyanlar biçiminde gelişen genel ayaklanma, özellikle azınlık milliyetlerin yaşadığı bölgelerde hızla yükseldi. Bu arada Kara Yüzler ve benzeri karşıdevrimci örgütler halkı sindirmeye yönelik saldırılara giriştiler. Ekim 1905'te başlayan demiryolu grevinin ülke çapında yaygınlaşarak bir genel grev biçimini alması ve Petersburg Sovyeti'nin oluşturulmasıyla devrimci hareket doruğuna ulaştı. Güç durumunda kalan II. Nikolay, Ekim Manifestosu'nu yayımlayarak meşruti bir anayasa ve seçilmiş bir meclis (Duma) sözü verdi. Ardından Japonya'yla elverişli bir barış yapılmasında önemli rol oynayan ve halka ödün politikasının başlıca savunucuları arasında yer alan Sergey Vitte'yi başbakanlığa getirdi. Bunu izleyen siyasi manevralarla muhalefetin bölünmesi ve devrimci dalganın düşüşüne girilmesi, karşı saldırıya geçen imparatorluk yönetimine adım adım ayaklanmaları bastırma olanağı verdi.

Radikal muhalefetin taleplerini karşılamaktan uzak yasal düzenlemelerden sonra Nisan 1906'da seçilen Birinci Duma'da, beklenenin tersine, Kadetler ve İşçi Grubu (Trudovikler) gibi liberal ve sol muhalefet örgütleri çoğunluğu elde etti. Ayrıca Rus olmayan milliyetler de geniş bir temsil olanağı buldu. Köklü reformlar istediği için imparatorluk hükümetiyle çatışmaya giren Birinci Duma iki ay geçmeden dağıtıldı. Başbakanlığa atanan Pyotr Stolipin ülkeyi kararnameler aracılığıyla yöneterek son direniş noktalarını ortadan kaldırdı ve ordu ile polis örgütünü etkili bir işleyişe

kavuşturdu. Şubat 1907'de İkinci Duma için yapılan seçimlerde İşçi Grubu ile Kadetler ilk iki sırayı alırken, boykot taktiğinden vazgeçen Sosyal Demokratlar üçüncü güç olarak Duma'ya girmeyi başardı. İlmli liberalleri temsil eden Oktobristler ile tutucu gruplar ise azınlıkta kaldı. Böylece daha da sola kayan İkinci Duma'nın ömrü ancak üç ay sürdü. Köylülerin ve azınlık milliyetlerin oy hakkının kısıtlanmasıyla tutucuların belirgin bir ağırlık kazandığı Üçüncü ve Dördüncü Duma'lar genelde imparatorluk hükümetinin politikalarını desteklediler. Bu dönemde askeri ve bürokratik bir yapıya dayanan otokrasinin temel özellikleri ayakta kalmakla birlikte, siyasal partiler, basın, sendikalar ve eğitim kurumları görece bir serbestlikten yararlandı.

İmparatorluk düzenini yeniden pekiştirmede önemli rol oynayan Stolipin, tarımı modernleştirerek köylüler arasında imparatorluk için yeni bir dayanak yaratmaya çalıştı. Aynı yıllar sanayide de sürekli bir gelişmeye sahne oldu ve Sibirya'da geniş topraklar yerleşime açıldı. Devrim sırasındaki kazançları geri alınan azınlık milliyetlere karşı yeniden yoğun bir Ruslaştırma politikası uygulanmaya başladı. Orta Asya'da Rus göçmenlerin kurduğu koloniler hızla arttı.

Bürokratların entrikalarıyla konumu sarsılan Stolipin'in Eylül 1911'de öldürülmesinden sonra, hükümet imparatorun çevresini kuşatan danışmanların eline geçti. Grigori Rasputin gibi serüvenci bir mistik, imparatorluk sarayında büyük bir nüfuz kazandı.

2.3. ESERİN FABELİ

Oyun Sorin'in çiftliğinde geçmektedir. Sanatta yeni yaklaşımlarda bulunmak isteyen ve en büyük amacı iyi bir yazar olmak olan Treplev oyuncu olan annesi Arkadina'dan beklediği ilgiyi görmez. Aşık olduğu Nina ise onun aşkına karşılık vermeyerek annesinin sevgilisi ünlü yazar Trigorin'in peşinden Moskova'ya gider. Hayatta sahip olduğu her şeyi yitirdiğini ve bir türlü olamak istediği yere gelemediğini düşünen Treplev intihar eder.

2.4. ESERİN İDEASI

Birbirleriyle iletişim kuramayan insanlar bir bütün olup sorunlarına çare arayamazlar, onlar yalnızlığa mahkumdurlar.

2.5. ESERİN TÜRÜ

Eserin türü Komedi'dir.(Martı Çehov tarafından komedi olarak yazılmış olsa da sahnelenirken genellikle Dram olarak sahnelenmektedir. Oyunun geneline baktığımızda Trajikomik olarak da değerlendirebiliriz).

2.6.ESERİN TEMASI

Martı Oyunun teması Yalnızlıktır'tır. Oyundaki bütün karakterler aslında yalnızdır. Oyunun geçtiği çiftlik evi göl kenarındadır. Göl oyunda bir çıkmazı simgelemektedir. Martılar göç etmeyen kuşlardır. Doğdukları yerde yaşamlarını sürdürür ve orada ölürler. Oyunda bütün karakterler Martı'dır aslında. Ama asıl Martı Treplev'in ta kendisidir. Nina'nın ayaklarına bıraktığı martı da Treplev'in kendini öldüreceğinin simgesidir. Bir kısır döngünün içinde yaşayan karakterlerimiz yalnızlıklarına mahkumdurlar.

2.7. ESERİN TARZI

Eserin tarzı Gerçekçi'dir. (Olaylar gerçek yaşamın bir yansıması niteliğindedir. Dördüncü duvar kurulmuştur. Karakterler ve mekan yaşamaktadır adeta. Çehov oyununda, gerçek hayattaki insanların gündelik süreçlerini karakterlerine birebir yansıtır).

2.8. ANA ÇATIŞMA

Martı oyunun ana çatışması : Yalnızlık X Çare. (Yaşamlarında yeni çıkış noktaları bulmak isteyen karakterler, bir arada yaşamalarına rağmen yalnızdırlar. Yalnızlıkları onları umutsuzluğa düşürmektedir).

3. KARAKTER İNCELEMESİ

3.1.BÜYÜK OLAYLARIN SIRALAMASI

3.1.1. Birinci Perde:

Birinci perdede çiftliğin bahçesinde Treplev'in yazdığı oyun Nina tarafından canlandırılır ve ilgi görmez. Arkadina oğlunu küçük düşürür.

3.1.2. İkinci Perde:

Arkadina ve kahya Şamrayev tartışır ve Arkadina şehre gitme kararı alır. Treplev Nina'nın ayaklarına vurduğu martıyı bırakır ve hemen ardından Nina ve Trigorin ilk kez başbaşa kalır. Bu sırada Arkadina şehre dönme kararından vazgeçtiğini söyler. Treplev intihara yeltenir ancak başarılı olmaz.

3.1.3. Üçüncü Perde:

Arkadina Trigorin'i, Nina'dan ve Treplev'den uzaklaştırmak amacıyla kente yolculuk hazırlıkları yapmaktadır. Fakat Nina ile Trigorin kentte buluşmak üzere sözleşerek ayrılırlar.

3.1.4. Dördüncü Perde:

İki senelik bir zaman geçişi vardır. Arkadina ve Trigorin hayatlarına kaldıkları yerden devam ederken Nina kadınlığını ve oyunculuk hayallerini yitirmiştir. Trigorin Nina'nın ziyareti neticesinde Nina'yi tamamen kaybettiğini anlar ve kendini öldürür.

3.2. KÜÇÜK OLAYLARIN SIRALAMASI

3.2.1. Birinci Perde

a) Maşa ve onu seven ve evlenmek isteyen Medvedenko çiftliğin bahçesinde konuşmaktadırlar. Medvedenko yoksulluktan geçim derdinden bahsederken Maşa kendi sıkıntılarının yoksulluktan daha yaralayıcı olduğunu söylemektedir.

- b) Sorin ve Treplev hazırlıkları kontrol etmek için bahçeye gelirler. Bahçede Maşa ve Medvedenko'yu gören Treplev oyun başlayana kadar burada olmamalarını, gitmeleri gerektiğini söyler.
- c) Treplev dayısına tiyatronun yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyduğunu danbahseder. Nina ve Arkadina hakkında konuşurlar. Bu sırada Nina gelir. Sorin onları yalnız bırakır.
- d) Nina Treplev'e Trigorin'i sorar ve Treplev bundan hoşlanmaz. Nina Treplev'in oyunlarını anlamadığını söyler ve Treplev daha fazla gerilir. Sonra oyun hazırlıkları için oyunda kullanılacak olan perdenin arkasına geçerler.
- e) Doktor Dorn ve Şamrayev'in karısı Polina bahçeye gelirler. Etrafta kimsenin olmamasının rahatlığıyla Polina, Dorn'a olan aşkını hatırlatır ve çiftlikten gitmeyi teklif eder. Ancak Dorn reddeder.
- f) Arkadina, Sorin, Şamrayev, Maşa, Medvedenko ve Trigorin bahçeye gelirler. Hep birlikte oyunu seyre koyulurlar. Nina sahneye çıkıp oyuna başladığında Arkadina rahatsız edici şekilde oyunu eleştirmeye başlar.
- g) Büyük bir heyecanla yazdığı oyun anesi tarafından aşağılanan Treplev oyunu durdurur. Arkadina ve Treplev tartışır. Treplev sinirle gider.
- h) Nina oyunun bitmesi üzerine diğerlerinin yanına gelir. Trigorin ile tanışır. Gitmesi gerektiği için aceleyle çıkar.
- i) Herkes eve doğru yönelirken Dorn yalnız kalır. Bu sırada Treplev gelir. Dorn Treplev'e oyunu beğendiğini anlatır. Bu durum Treplev'in hoşuna gider fakat o Nina'nın peşinden gitmek için uzaklaşır.
- j) Maşa ve Dorn baş başa kalır. Maşa Dorn'a Treplev'e olan aşkıdan söz eder.

3.2.2 İkinci Perde

- a) Arkadina ve Dorn bahçede oturmakta kitap okumaktadırlar ve Arkadina sessizce bir köşede oturan Maşa ile konuşmakta ve ona sözde nasihat vermektedir.

- b) Sorin, Nina ve Medvedenko bahçeye gelir. Günlük sohbetlerini ederken Şamrayev gelir ve atlar yüzünden Arkadina ile tartışır.
- c) Arkadina kahyanın küsthça davrandığından dem vurur ve şehre gitme kararı alıp eve yönelir.
- d) Dorn ve Polina baş başa kalır. Polina Dorn'u kıskandığını söyler. Ama Dorn Polina'yı önemsemez.
- e) Nina bahçede kendi kendine konuşurken Treplev gelir ve Nina'nın ayaklarına vurulmuş bir martı bırakır.
- f) Trigorin ve Nina oyunculuk ve yazarlık üzerine konuşurlar. Trigorin yazıklarından memnun olmadığını ama bunu değiştirmek için de bir şey yapamadığını anlatır. Nina Trigorin'e olan hayranlığını ve başarılı bir oyuncu olmak istediğini dile getirir.
- g) Arkadina pencereden Trigorin'e gitmekten vazgeçtiğini söyler.

3.2.3 Üçüncü Perde

- a) Maşa ve Trigorin yemek odasında konuşmaktadırlar. Konuşmalarından Treplev'in kendini vurduğunu ama kurşunun kafasını sıyırıp geçtiğini ve Trigorin'i düelloya davet ettiğini bunun üzerine Arkadina'nın kesin olarak kente dönme kararı aldığını öğreniriz.
- b) Nina, Trigorin'e üzerinde kitabının adını taşıyan, sayfa ve satır numaraları bulunan bir madalyon hediye eder.
- c) Sorin, Arkadina'dan Treplev'in yurtdışına gitmesi ve üzerine yeni kıyafetler alması için para talep eder. Arkadina parası olmadığını söyler. Sorin fenalaşır.
- d) Treplev ve Arkadina, Trigorin ve Treplev'in yenilikçi yaklaşımları yüzünden kavga ederler. Treplev ağlamaya başlar, hayattaki bütün umutlarının söndüğünü söyler. Arkadina oğlunu teselli eder. Ve düellodan vazgeçmesini ister.
- e) Trigorin Arkadina'yı kalmak için ikna etmeye çalışır. Arkadina Trigorin'in Nina için kalmak istediğini anlar. Trigorin arkadaş kalmak istediğini ve Nina'ya

ilgi duyduğunu dile getirir. Arkadina bunun boş ve geçici bir heves olduğunu söyler ve Trigorin'i gitmeye ikna eder.

f) Bütün çiftlik halkı son hazırlıkları yapmak ve Arkadina ile Trigorin'i uğurlamak için toplanır.

g) Trigorin herkes çıktıktan sonra bastonumu unuttum diyerek içeri gelir tekrar ve Nina ile karşılaşır. Nina Moskova'ya geleceğini söyler. Moskova'da buluşmak üzere sözleşirler.

3.2.4 Dördüncü Perde

a) Aradan iki sene geçmiştir. Maşa ve Medvedenko'nun konuşmalarından evlendiklerini hatta çocukları olduğunu öğreniriz.

b) Maşa , Polina ve Treplev'in konuşmalarından; Sorin'in hastalığının ilerlediğini ve Treplev'in yazar olmak konusunda ilerleme kaydettiğini anlarız.

c) Dorn ve Treplev Nina hakkında konuşurlar. Bu iki yıllık süreçte Nina'nın Moskova'ya kaçtığını ve Trigorin ile yaşamaya başladığını bu beraberlikten bir çocukları olduğunu ancak çok yaşamadığını ve Trigorin'in Nina'yı terk edip Arkadina'ya döndüğünü öğreniriz konuşmalarından.

d) Trigorin ve Arkadina ev halkı tarafından büyük bir coşkula karşılanır. Treplev dışında herkes tombala oyununu oynamaya başlar.

e) Nina iki sene sonra gizlice Treplev'i ziyarete gelmiştir. Treplev Nina'yı tekrar görmenin mutluluğunu ve hala ona olan hislerinin devam ettiğini söyler ancak karşılık alamaz.

f) Treplev kendini vurur ve ölür.

3.3. KARAKTERLERİN İNCELENMESİ

a) Konstantin Gavriloviç Treplev :Madam Arkadina'nın oyun yazarı oğlu. Sanatta yeni yaklaşımlar üzerine çalışmakta fakat annesi ve etrafındaki pek çok kişi tarafından anlaşılammaktadır. Yaşamı boyunca annesinin ilgisizliği ve eğitimini tamamlayamamanın rahatsızlığını taşır.Hatta annesinin onu

sevmediğini düşünmektedir. Arkadina oyunlarına, turnelerine, kişisel gelişimine ve bakımına çok zaman ayırdığı için oğlu Treplev ile yeterince ilgilenememiştir. Bu sebepten dolayı Treplev her zaman annesinin ilgisine onayına ihtiyaç duymuş ve onun eksikliğini hissetmiş olsa da yazdığı oyun sıradan bir dram ya da annesinin oynaması için yazılmış bir oyun değildir. Treplev kendi tarzını seçmiş, oyununda aşık olduğu komşu kızı Nina'yı oynamıştır. Nina gençliği ve güzelliğiyle Arkadina'nın üzerindeki dikkati kendinde toplamıştır. Treplev yazdığı oyunla annesinin beğendiği ve desteklediği gelenekselci tarzdan yana olmak istememiş, sanatta yeni yaklaşımlarda bulunmak istemiştir. Fakat en azından yeni yaklaşımının annesi ve seyirciler tarafından kabul görmesini beklemiştir. Yaptıkları ve ürettikleri desteklenmediği için güveni kırılmıştır. Psikolojik açıdan bakarsak, annesinin ve ölen babasının ünlü birer oyuncu olmaları neticesinde çocukluğunda kendini çok yalnız ve yetersiz hissetmiştir. Onların başarıları altında kendisini bir hiç olarak görmektedir. Treplev Sorin ile yaptığı konuşmada şöyle demektedir;

..annemin ünlü bir aktrist olmasına üzülüyorum, herhangi bir kadın olsaydı daha mutlu olurdu gibi geliyor bana. Kimi zaman ünlü kişilerle tepeleme dolu olurdu evimiz; aktörler, aktristler, yazarlar... Aralarında hiçbir değeri bulunmayan bir ben olurdu sadece, sırf onun oğlu olduğum için varlığına katlanılan... Dayı, insanı bundan daha çok ezen, bundan daha aptalca bir durum olabilir mi?.. Kimim ben? Neyim? Üniversitenin üçüncü sınıfından, hani derler ya, elde olmayan nedenlerle ayrılmak zorunda kalmış, yeteneksiz, meteliksiz, nüfus kâğıdına göre de Kiev doğumlu, aşağı orta tabakadan biri... Gerçekten de, ünlü bir aktördü, ama Kiev'in aşağı orta tabakasındandı babam... Böyle işte... Annemin konuk salonunda tüm bu sanatçılar, yazarlar, yücegönüllü ilgilerini bana yönelttiklerinde, bakışlarıyla hiçliğimi ölçüyorlarmış gibi gelir, düşüncelerini okur, alçalmışlığımın acısı altında ezilirdim.

Bu yüzden annesine kendini ispat etmek istemektedir. Fakat hayatında sahip olduğu tek kadın olan annesinin sevgilisi ünlü bir yazardır. Trigorin,

Arkadina tarafından sürekli takdir görmektedir. Treplev ise annesinin düşüncelerine göre yazarlık hakkında hiçbir şey bilmemektedir. Bu Treplev'in içine kapanmasına neden olmuştur. Nina'ya aşıktır. Ancak aşık olduğu kadın da annesi gibi Trigorin için ondan uzaklaşır. Treplev; yeniliklere açık ,yaratıcı ve üretken olandır. Aydın tabakayı temsil etmektedir.

b)Pyotr Nikolayeviç Sorin - Arkadina'nın erkek kardeşi. Uzun yıllar iyi bir mesleğe sahip olmasına rağmen hiçbir zaman hayallerini gerçekleştirememiş. Hayatını yaşayamadığını düşünüyor. Sorin;

Bir zamanlar iki şeyi tutkuyla istemiştim: Evlenmek ve yazar olmak.

Fakat ne biri oldu, ne öteki... Ya, küçük bir yazar olmak bile fena olmasa gerek vesselam.

Fiziksel olarak yaşlılığı ve hastalığı nedeniyle yürümekte zorlanmakta hatta bazen konuşmakta dahi zorluk çekmektedir. Sakalları uzun ve kendi deyişiyle zil zurna sarhoşa benzeyen bir dış görünüşe sahip. Aydın tabakayı temsil ediyor.

c)Nina Mihalayeviç Zareçnaya - Zengin bir çiftlik sahibinin kızı. Hayalleri uğruna herşeyden vazgeçmiştir. Ve onları gerçekleştirmek için ne kadar büyük zorluklardan geçerse geçsin vazgeçmeyen bir karakterdir. Annesini çok küçük yaşta kaybetmiştir. Annesi bütün mal varlığını babasına bırakmıştır. Ve babası başka bir kadınla evlenip sahip olduğu her şeyi onun üzerine yapmıştır. Ekonomik anlamda özgürlüğü olmadığı gibi ailesi tarafından baskıya uğramaktadır. Nina'nın Treplev ile benzeşen özelliği de budur. Ailesi tarafından yeterince ilgi görememesi ve bu zayıflığından kurtulma sevdası tıpkı Treplev'in ki gibidir. Nina ünlü bir oyuncu olmak istemektedir, bu şekilde çok daha güzel bir yaşama kavuşacağını ve mutlu olacağını düşünmektedir. Trigorin ile aralarında geçen diyalogta, Nina şöyle der;

Ne kadar olağanüstü bir dünyanız var! Bilseniz nasıl gıpta ediyorum size! İnsanların yazgıları çok farklı birbirinden. Kimileri güçlüklerle sürüklerler cansıkıcı, silik varlıklarını. Hepsi birbirine benzer bu zavallıların. Mutsuzdurlar. Kimilerine ise, sizin gibilere örneğin, ki

milyonda birdir bunlar, nasıl da ilginç, aydınlık, anlam dolu bir yaşam düşmüş... Mutlusunuz siz...

d) İlya Afanasyeviç Şamrayev - Emekli üsteğmen, Sorin'in malikânesinin kahyası. İşgüzar bir çalışan. Ordudan gelmesi dolayısıyla; dinç ve her şeyi kontrol altında tutmaya çalışan bir karakter. Öyle ki zaman zaman patronlarına sesini yükseltmekten hiç çekinmemektedir. Sabit fikirli olan Şamrayev, geçmişte yaşadığı güzel anıları sık sık dile getirmekte ve hiçbir şeyin eskisi gibi güzel olmadığından söz etmektedir. Onun bu sözlerinden hayatından memnun olmadığını anlarız. Karısı Polina ve kızı Maşa'ya karşı son derece ilgisizdir.

e) Polina Andreyevna - Şamrayev'in karısı. Fakat Polina Şamrayev ile mutlu değildir. Hayatında yaşamak istediği aşkı yaşayamamıştır. Doktor Dorn'a aşık olmuştur ancak ondan da istediği ilgiyi görememektedir. Yaşının geçkinliğini önemsemeksizin bütün hayatını değiştirmeye hazırdır. Hayata bağlı ve kocasının tam tersine hep geleceğe bakan hassas bir kadın. Hayattan beklentileri var. Kızı Maşa'nın Treplev'e olan ilgisinin farkında ve onu destekliyor. Çünkü kendi de sevmediği bir adamla evlenmiş ve bunun sonuçlarını görmüştür. Doktor Dorn'a olan ilgisi ve kızının Treplev ile birlikte olmasını istemesi, Polina'nın sınıf atlama arzusunun bir yansımasıdır.

f) Maşa - Şamrayev ile Polina'nın kızları. Treplev'e olan aşkı karşılıksız kaldığı için istemediği bir evlilik yapıyor. Ve çocuk sahibi oluyor. Buna rağmen Treplev'e olan sevdasından vazgeçip mutlu olmayı başaramıyor. Mantığıyla hareket ediyor fakat mantığı duygularının önüne geçemediği için kendi içinde büyük çatışmalar yaşıyor. Ve bu çatışmalar onu karamsarlığa itiyor. Maşa sık sık alkol tüketmekte ve yatıştırıcı özelliği olan enfiye çekmektedir. Maşa bütün bu melankolinin içinde sadece kendi ile yaşamakta ve dış dünyaya pencerelerini kapamaktadır. Öyle ki kendi çocuğu ile ilgilenmekten uzak istememektedir.

g) Boris Alekseyeviç Trigorin – Arkadina'nın sevgilisi ve ünlü bir yazardır. Kitapları pek çok dile çevrilen, çok okunan ve sevilen ünlü bir yazar olmasına rağmen kendini ve yazdıklarını yetersiz görmektedir. Treplev'in yenilikçi

yaklaşımına anlam veremeyen eski kuşağın temsilcisidir..40 yaşlarında olan Trigorin Nina'nın ona olan ilgisine kısa süreli de olsa karşılık vermiştir.

h) Yevgeni Sergeyviç Dorn – Bir hekim olan Dorn. Arkadina ve Trigorin in tam tersine yeniliklere açıktır ve gelenekselcilikten kurtulmak istemektedir. Ust tabakadandır. Çehov oyunlarındaki aydın karakterler toplumdan kopuk ve halka faydası olmayan kişilerdir. Hayata doymuşlardır fakat pek çoğunun hayata dair kaygıları ya hiç olmamış ya da çoktan tükenmiştir. Bu da bize doktor Dorn'u özetlemektedir.

i) Semyon Semyonoviç Medvedenko – Mesleği öğretmenlik olan Medvedenko yaşadığı dönemin koşulları itibariyle çok düşük bir gelire sahipti. Maşa'ya olan ilgisi sebebiyle sık sık çiftliği ziyaret etmekte ve Maşa ile evlenmek istiyor. En sonunda Maşa ile evleniyor fakat Maşa yaşadıkları evde kalmadığı gibi kendi çocuğuyla bile ilgilenmiyor. Her şeye rağmen Medvedenko alttan alan ve anlayış gösteren bir yapıya sahip çünkü kendini güçsüz hissediyor. Bütün bunların yanı sıra dönemin Rusya'sında sisteme sesini çıkarmayan ve her türlü baskıyı kabullenen halkı temsil ettiğini söyleyebiliriz.

j) Yakov – Çiftlikte işçi. Bu tip basit hayvanlar gibi ezilen Rusya'nın en fakir tabakasını yani Rus mujiklerini temsil eder.

4. ARKADINA KARAKTERİNİN İNCELENEMESİ

Ünlü bir aktivist olan İrina Nikolayevna Arkadina Treplev'in annesidir. Kardeşi Sorin'i ziyaret etmek için çiftliğe gelir. Arkadina yazar sevgilisi Trigorin ile Moskova'da yaşamını sürdürmektedir. 43 yaşında olmasına rağmen çok daha genç bir görünüme sahip olan Arkadina dış görünüşüne ve giyim kuşamına oldukça özen gösteren bir karakterdir.

Bulunduğu ortamda dikkatleri üzerine çekmekten keyif alan Arkadina ilk evliliğini Kiev'li bir oyuncu olan Treplev'in babası ile yapmıştır. Eski kocası alt tabakadan olmasına rağmen Arkadina Rusya aristokrasisinin bir üyesidir. Arkadina'nın Treplevi çok önemsememesinin sebebi de eski kocasından olan oğlunun onun statüsünü lekelediğini düşünmesidir. Başarılı bir sahne aktrisi olan Arkadina ünlü bir yazar olan Trigorin'in sevgilisidir. Bu sayede Rusya'nın sanatsal ve elit kesiminde de kendine yer etmiştir. Arkadina'nın oğlu Treplev annesinin içinde olduğu bu elit kesime kendini ispat edememiş ve tümüyle yalnız hissetmiştir. Arkadina ise oğlunun iyi hissetmesi için gerekli olan özgüveni kazanması için hiçbir destekte bulunmamıştır. Çünkü Arkadina her zaman ilgi odağı olmak arzusundadır ve oğlu bile olsa kimsenin bu odağı bozmasını istemez. Arkadina her zaman başarılarının ve güzelliğinin övülmesini istemekte fakat oğluna en ufak bir övgü sözü söylememektedir.

Arkadina Trigorin'in yazdığı oyunda şüpheli, sevimsiz tavırları ve gürültülü konuşmalarıyla oğlunu aşağılar. Sevgilisi Trigorin, Nina'ya olan ilgisini açıklayıp, Arkadina'ya arkadaş kalmak istediğini söylediğinde, Arkadina çılgına döner ve dizlerinin üstüne çöküp adeta yalvarır. Trigorin'i öperek ve övgü dolu sözler söyleyerek kendini bırakmaması konusunda ikna eder. Fakat Treplev yazar olarak adını duyurmaya ve bu yolla para bile kazanmaya başladığı dönemlerde Arkadina bir kere bile oğlunun herhangi bir yazısını incelemeyeceğini itiraf eder.

4.1. KARAKTERİN BÜYÜK İSTEĞİ VE ÜSTÜN AMACI

Arkadina sevilen ve sayılan bir kadın olmak ve sahip olduğu statüyü korumak istiyor. Bu yüzden her zaman çeşitli yollarla dikkatleri üzerine çekerek ilgi odağı olmaya çalışıyor.

4.2. KARAKTERİN YORUMU

Arkadina karakteri üzerine yaptığım analizler, oyun içinde kurduğu cümleler ve diğer karakterlerin onun hakkında söylediklerinden yola çıkarak, Arkadina'nın yaşına rağmen genç ve güzel bir kadın olduğunu söyleyebilirim. Giyimine kuşamına çok fazla özen gösteren Arkadina'nın herhangi bir yere gitmeden önce uzun süre odasında hazırlık yapmış olması muhtemeldir. Her zaman dikkatleri üzerine çekme isteğinden ötürü, yüksek sesle konuşan ve şuh kahkahalar atan bir kadındır. Bütün bunların yanı sıra hareketleri de çok abartılı hatta zaman zaman aşırı derece de büyüktür. Sevindiğinde ya da ağladığında herkesten çok daha büyük tepkiler verir.

İlgi odağı olmayı seven Arkadina, Treplev'in oyununda oynayan Nina'nın güzelliğinden ve ilgiyi dağıtmasından hiç hoşlanmamıştır. Arkadina'nın kıskançlığı oğlunun oyununu beğenmemesinin temel sebeplerindendir. Nina'nın etrafında olmasını istemez. Şamrayev'in durmadan etrafında başka oyuncularını övmesinden de son derece rahatsız olur. Böyle durumlarda Şamrayev'i terslerken, Şamrayev ona övgü dolu sözler kurduğunda karşımıza sevimli ve sempatik bir Arkadina çıkar.

Arkadina'yı bir renk olarak tanımlamam gerekseydi onu parlak bir kırmızı olarak tanımlardım. Bir element olsaydı, bilinen en sert maddelerden biri olan, aynı zamanda değerli bir taş olan elmas olarak tanımlardım. Bence dimdik duran, hızlı hareket eden, kararlı adımları olan, bastığı yeri titreten ya da "ben buradayım" diyen bir beden diline sahiptir. Aldığı eğitim ve sosyal çevresinde etkisiyle oturmasını kalkmasını çok iyi bilir, son derece kibar bir görünüme sahiptir. Sigarasını tutuşunda bile bir eda vardır.

Arkadina oyunculuk yeteneğinin bir getirisi olarak ani tavır değişiklikleri gösterebilir. Örneğin Trigorin'i ikna etme çabaları içindeyken pek çok farklı tavır sergilemiştir. Etrafında ki insanları nasıl etkileyebileceğini çok iyi bile zeki bir kadındır.

Aslında Arkadina'da oğlu gibi ilgiye, sevgiye muhtaçtır fakat Treplev gibi kanından canından olan birinin değil de, sevgilisinin ve hayranlarının ilgi ve sevgisine ihtiyaç duyar.

Arkadina ne kötü bir kadın ne de bir kahramandır. Cimriliđi ve aşırı kibiriyle kendini gösteren Arkadina, kimi zaman merhameti ile ışık saçır. Treplev'in kafasındaki yarayı sararken ya da Nina'yı oyuncu olmaya teşvik ederken karşımıza merhametli ve sevecen bir Arkadina çıkar.

5. SONUÇ

Oyuncu oynayacağı karaktere, karakterin yaşadığı koşullara ve oyunun bütününe ne kadar hakim olursa sahnede de o kadar gerçekçi ve başarılı olacaktır. Bunun için çizilecek en iyi yol haritası Stanislavski'nin oyunculuk metodudur.

Eserin döneminin ve coğrafyasının karakterlerin oluşumuna büyük bir etkisi vardır. Karakterin analizi, üstün amacının ve büyük isteğinin belirlenmesi, oyuncunun karakter hakkındaki soru işaretlerini de giderecektir. Oyuncu, karakteri analiz ettikçe kendinde yeni bir ben yaratır.

Oyuncu bütün bunlara hakim ve kusursuz bir mekanizmaya sahip olduktan sonra, sahne üzerinde gerektiği gibi oynayabilecektir. Ancak o zaman oynadığı oyun, sanatsal olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Troyat, H., 1987. *Çehov(yaşamı sanatı)*. Vedat Günyol (Çev.), İstanbul:Ada Yayınları.

Çehov, A.,2006. *Büyük oyunlar*.Ataol Behramoğlu (Çev.),İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Sander,O., 2007. *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e*, İstanbul:İmge Kitabevi.

Stanislavski, K.S., 2006. *Bir karakter yaratmak*. Suat Taşer (Çev.), 3.Baskı,İstanbul: Papirüs Yayın Evi.

Stanislavski, K.S., 2006. *Bir aktör hazırlanıyor*. Suat Taşer (Çev.), 4.Baskı, İstanbul: Papirüs Yayın Evi.

Diğer Yayınlar

Baş,A.İ.,2013.*Serflik ve bolşevizm gölgesi arasında charykov'un istanbul yılları.* [online].
<http://www.aksitarih.com/serflik-ve-bolsevizm-golgesi-arasinda-charykovun-istanbul-yillari.html>. [ziyaret tarihi 07.05.2013].